

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Blíže k rodinnému závodu dle nového občanského zákoníku

Jednou ze zajímavých novinek, které nový občanský zákoník přináší, je v českém právu dosud neupravený institut rodinného závodu – podnikání, na jehož chodu se může podílet více členů jedné rodiny. Vzhledem k tomu, že při splnění zákonných podmínek rodinný závod vzniká automaticky, je třeba tomuto institutu věnovat více pozornosti, aby pak osoby, jež zapojují své příbuzné do podnikání, nebyly „nepříjemně“ překvapeny.

Nový občanský zákoník zavádí namísto dosavadního pojmu podnik nový pojem obchodní závod. Zákonodárce tuto změnu odůvodňuje různým významem pojmu podnik ve světě a zvláště zvyšujícím se tlakem práva Evropské unie na používání tohoto pojmu především k označení osoby, popřípadě v užším slova smyslu jako soutěžitele. Obchodní závod je definován v § 502 NOZ jako organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu. Jedná se tedy o věc hromadnou, přičemž zvláštním typem obchodního závodu je mimo jiné **rodinný závod**.

Motivy nové právní úpravy

Rodinný závod je začleněn do části druhé nového občanského zákoníku, která je věnována rodinnému právu. Samotná úprava rodinného závodu byla převzata z italského občanského zákoníku a zařazena do nového občanského zákoníku z důvodu údajně **narůstajícího počtu sporných případů, ke kterým docházelo v situacích, kdy se členové rodiny společně podíleli na podnikatelské činnosti jednotlivců**. Nadto příbuzní při neformální „výpomoci“ v rámci podnikání některého z členů rodiny riskovali, resp. riskují postih ze strany inspekce práce. V souladu s § 132 zákona o zaměstnanosti mohou totiž pracovníci inspektorátu práce při kontrolní činnosti vyžadovat od fyzických osob, které se zdržují na pracovišti kontrolované osoby a vykonávají pro ni práci, osvědčení totožnosti a prokázání, že tuto práci vykonávají na základě pracovněprávního vztahu nebo na základě jiné smlouvy. Výjimku mají pouze manželé a děti kontrolované fyzické osoby. Ostatním příbuzným osobám, které budou na pracovišti při výkonu práce přistiženy a nepředloží patřičnou smlouvu, hrozí pokuta až do výše 10.000,-Kč (při opakovaném přistižení až 100.000,- Kč).

Právní úprava rodinného závodu

Nový občanský zákoník považuje za rodinný závod takový **závod, ve kterém společně pracují manželé, jejich příbuzní do třetího stupně, nebo osoby, které jsou s manžely sešvagřené až do druhého stupně**. Navrhovaná úprava ovšem nezapomíná ani na **osoby trvale pracující pro**

rodinu, na které se hledí jako na členy rodiny zúčastněné na provozu rodinného závodu (§ 700 odst. 1 NOZ). Rodinný závod tedy není charakterizován předmětem podnikání, ale osobami, které se na jeho provozu podílejí. Splnění těchto podmínek se dle § 703 NOZ odvíjí od příbuzenského vztahu členů k vlastníku rodinného závodu, tedy osobě, která bude mít k dané činnosti příslušné oprávnění.

Neformálnost úpravy tohoto institutu lze spatřovat předně ve způsobu vzniku, jelikož rodinný závod **vzniká automaticky. Pokud v něm členové rodiny pracují**, nemusí se nijak zvláště zakládat. O rodinný závod však nepůjde v případě, kdy práva a povinnosti členů rodiny budou upraveny na základě společenské smlouvy, popř. jiných smluv obdobného typu či smlouvami zakládajícími mezi stranami pracovní poměr (§ 700 odst. 2 NOZ).

Rodinný závod tedy není právnickou osobou, nýbrž jen **zákonnou úpravou dělení odpovědnosti a příjmů ze společné práce v rodině mezi její členy**. Primárně má sloužit k obživě rodiny, tudíž jeho členové účastníci se na provozu rodinného závodu mají rovněž právo rozhodovat o zásadních otázkách týkajících se rodinného závodu. Pro přijetí takových rozhodnutí se vyžaduje **souhlas většiny členů rodiny účastníci se na jeho provozu** (§ 702 NOZ). Takovou úpravu způsobu rozhodování záležitostí týkající se rodinného závodu však nelze považovat za šťastnou, a to zejména z toho důvodu, že majitel rodinného závodu je staven do pozice, kdy nemůže sám rozhodovat o „osudu“ svého podnikání, ale musí zohledňovat v konkrétním případě i např. názor osoby, která mu vypomáhala pouze krátkodobě.

K zachování rovnosti mezi jednotlivými rodinnými příslušníky stanoví dále zákon, že se **jednotliví členové podílejí na zisku i na věcech z tohoto zisku nabytých v takové míře, která odpovídá množství a druhu jejich práce** (§ 701 NOZ). Z důvodu ochrany slabší strany se dále stanoví, že vzdát se tohoto práva může pouze osoba plně svéprávná (dle současné právní úpravy „osoba způsobilá k právním úkonům“), a to prohlášením ve formě veřejné listiny. V této souvislosti je třeba upozornit na velmi nefornální vymezení způsobu určení podílu jednotlivých členů na zisku, což v praxi může přinést velké problémy.

Obdobně jako budou mít členové rodiny **právo na podíl ze zisku**, budou mít současně i **právo na následné vypořádání svého podílu** i s jeho přírůstky v případě zániku jejich členství na rodinném závodu. Aby tímto způsobem nedocházelo k velkému zásahu do rodinného hospodaření, zákon jako jedinou „útěchu“ majiteli rodinného závodu přináší možnost na základě dohody či rozhodnutí soudu splácet vypořádací podíly ve splátkách (§ 706 NOZ).

Nový občanský zákoník počítá v případě rodinného závodu i s **účastí nezletilých dětí**. V souladu s § 33 NOZ může samostatně provozovat obchodní závod, tj. činit vše, co je s jeho provozem spojeno, nebo vykonávat jinou obdobnou výdělečnou činnost člověk, který nenabyl osmnácti let. A to na základě **souhlasu alespoň jednoho zákonného zástupce** k samostatné výdělečné činnosti a **schválení soudu**. Nezletilý tedy bude moci vykonávat samostatnou výdělečnou činnost za situace, kdy k tomu udělí souhlas alespoň jeden jeho zákonný zástupce a navíc bude o této skutečnosti rozhodnuto soudem. Pokud soud uzná, že samostatná výdělečná činnost odpovídá schopnostem nezletilého, nahradí soudní rozhodnutí podmínku dosažení věku, která je pro samostatné podnikání potřebná. V této souvislosti by však měly být respektovány i další předpisy, které stanoví potřebný věk pro výkon práce, který nesmí být nižší než nejnižší věk skončení povinné školní docházky a v žádném případě nižší než 15 let.

Vliv na práva třetích osob

Z hlediska třetích stran je nejpodstatnější **předkupní právo všech členů rodinného závodu k závodu jako celku, avšak i k jednotlivým věcem**, které svou povahou a dosavadním určením měly rodinnému závodu sloužit (§ 704 odst. 2 NOZ). Například při koupi nemovitosti by se tak měl kupující

do budoucna zajímat předem též o to, zda tato nemovitost náhodou neslouží provozu neformálního rodinného závodu. Pokud by tomu tak bylo, bude na místě zabývat se otázkou, kdo všechno se rodinného závodu účastní, zda byla dispozice s nemovitostí schválena účastníky rodinného závodu a zda byla řádně vypořádána jejich předkupní práva. Kupující se tak dostává do velmi těžké situace. Jelikož se v případě rodinného závodu jedná o zcela neformální subjekt, jenž není vedený v žádné evidenci, je zjištění těchto skutečností prakticky nemožné.

Závěrem

Výše uvedené lze shrnout, že nová právní úprava se snaží stanovit pravidla již dlouhodobě fungujících rodinných vztahů, ale jak se ukazuje, v konkrétním případě to může být víceméně na škodu. Snahou zákonodárce je především chránit práva slabší strany – člena rodiny podílející se na provozu rodinného závodu, ale přitom zapomíná na „hlavního hospodáře“. Ten se může dostat až do takové pozice, kdy nebude moci rozhodnout o svém podnikání dle vlastního uvážení. Navíc tento institut nepříznivě ovlivňuje i třetí osoby, a to zásadním způsobem skrze předkupní právo všech členů rodinného závodu k závodu jako celku, i k jednotlivým věcem k závodu patřící. Otázkou pro další diskusi tedy zůstává, zda i přes jisté pozitivní dopady tohoto institutu je tato právní úprava praktická a žádoucí.

Mgr. Monika Kretková,
advokátní koncipientka

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350
Fax: +420 296 368 351
e-mail: law.office@mn-legal.eu

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice – natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)

- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)